

Pohledávka

Skutečnost, že exekuční (procesní) právo přistupuje k pohledávce jako ke zvláštní majetkové hodnotě, což má za následek, že se neaplikuje § 322 o. s. ř., není sama o sobě nespravedlivá; je věcí zákonodárce, aby konkrétním způsobem stanoveným zákonem ustavil rovnováhu mezi zájmy oprávněného a povinného. To, že peněžitá pohledávka přiměřeného zadostiučinění je exekučně postižitelná, neboť to § 317 a násl. o. s. ř. nevyklučuje, nevychyluje nerovnováhu mezi zájmy oprávněného a povinného směrem, který je z pohledu „dobrých mravů“ zjevně neakceptovatelný. Peněžitě pohledávky (na rozdíl např. od snubního prstenu apod.) totiž slouží svojí podstatou jako prostředek k získání jiné hodnoty bez ohledu na to, jaký je důvod jejich vzniku. Zájem povinného, aby exekučně nebyly postižitelné peněžitě pohledávky nad únosnou míru, je dostatečně chráněn § 317 a násl. o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 NSČR 89/2022-B-148 ze dne 29.12.2023)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužnice E. N., zastoupené Mgr. S.P., advokátem, se sídlem v B., vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. KSBŘ 40 INS 22284/2012, o návrhu dlužnice na vynětí majetku z majetkové podstaty, o dovolání dlužnice proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. listopadu 2021, č. j. KSBŘ 40 INS 22284/2012, 4 VSOL 522/2021-B-128, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Usnesením ze dne 2. září 2021, č. j. KSBŘ 40 INS 22284/2012-B-119, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) vyhověl návrhu dlužnice (E. N.) ze dne 25. června 2020 na vynětí pohledávky ve výši 100 200 Kč vůči pojišťovně Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group (dále jen „pojišťovna“), z titulu pojistného plnění z majetkové podstaty.

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1/ Pojišťovna vyplatila na základě zákonného pojištění zaměstnavatele dlužnice (Litobal s. r. o.) do majetkové podstaty dlužnice z důvodu pojistné události ze dne 28. června 2016 náhradu za ztrátu na výdělků, náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčbou a bolestné.

2/ Z této (první) části výplaty pojistné události insolvenční správkyně (Ing. Jana Polachová) vyplatila dlužnici částku 31 308 Kč (bolestné, vynaložené náklady na léčbu a poměrná část ztráty na výdělků).

3/ Dne 18. listopadu 2019 bylo na účet majetkové podstaty vyplaceno další plnění z téže pojistné události ve výši 100 200 Kč, jež představuje náhradu za ztížení společenského uplatnění ve výši 100 000 Kč a 200 Kč za uhrazený poplatek za posudek.

3. Insolvenční soud – cituje § 207 a § 226 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a § 258 zákona č. [99/1963](#) Sb. občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) – nejprve uzavřel, že návrh dlužnice je včasný. Přestože dlužnice nejpozději od 21. listopadu

2019 věděla, že částka z pojistného plnění byla vyplacena na účet majetkové podstaty, nebylo prokázáno, že by jí před podáním návrhu (tj. před 23. červencem 2020; B-101) bylo insolvenční správkyňi sděleno ve smyslu § 226 insolvenčního zákona, že pojistné plnění ani jeho část jí nebude vyplaceno. Dlužníci tedy nemohlo být zřejmé, jak insolvenční správkyňe naloží s druhou výplatou pojistného plnění z titulu ztížení společenského uplatnění.

4. Insolvenční soud dále uvedl, že na vyplacenou částku pojistného plnění jako odškodnění za ztížení společenského uplatnění po pracovním úrazu se nevztahuje žádná zákonná výlučka, jež je taxativně stanovena ve výčtu v § 317 o. s. ř. Plnění je postižitelné výkonem rozhodnutí, a to příkázáním jiné peněžité pohledávky, či jinak, a není již považováno za ryze osobní právo, které zaniká smrtí poškozeného, proto pohledávka z něj vzniklá může být postoupena.

5. Přesto insolvenční soud dospěl k závěru, že návrh dlužnice je důvodný. Dovodil totiž, že na pohledávku lze nahlížet jako na věc nehmotnou, u které výkon rozhodnutí podléhá korektivu dobrých mravů podle § 322 odst. 1 o. s. ř. Smyslem výplaty ztížení společenského uplatnění je kompenzace trvalých následků a psychosociálních dopadů, které danou osobu omezují nebo mění její společenské uplatnění v životě, a to v důsledku trvalého a nepříznivého poškození zdraví. Ponechání těchto prostředků v majetkové podstatě a jejich vydání věřitelům by tak popíralo smysl zákonem zřizovaného pojištění, jehož cílem je ochrana zaměstnanců při práci, a šlo by tedy o výkon práva v rozporu s dobrými mravy.

6. K odvolání věřitele č. 2 ENDEKA, s. r. o. a insolvenční správkyňe Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným usnesením změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že se zamítá návrh dlužnice na vynětí pohledávky z majetkové podstaty.

7. Odvolací soud – cituje § 206 odst. 1, § 207 a § 226 insolvenčního zákona, § 496 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), a § 322 odst. 1 o. s. ř. – nejdříve přezkoumal závěr insolvenčního soudu, že na pohledávku lze pohlížet jako na věc nehmotnou, přičemž dospěl k závěru, že pohledávka na náhradu nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění není věcí, ale tzv. relativním majetkovým právem, jehož právní režim je upraven v části čtvrté (nikoli v části třetí) občanského zákoníku. Takovou pohledávku tedy nelze považovat za věc nehmotnou a její ponechání v majetkové podstatě nepodléhá korektivu dobrých mravů.

8. Dále odvolací soud zkoumal, zda jde o pohledávku, která nepatří do majetkové podstaty podle § 207 odst. 1 insolvenčního zákona. Cituje usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2019, sp. zn. 20 Cdo 3624/2019, uzavřel, že pohledávka má v procesním právu svůj vlastní režim postižení, který je odlišný od postižení „movitých věcí“. Jelikož exekuční (procesní) právo přistupuje k pohledávce jako ke zvláštní majetkové hodnotě, nepoužije se § 322 o. s. ř. Označená judikatura Nejvyššího soudu je na daný případ aplikovatelná podle § 207 odst. 1 ve spojení s § 7 insolvenčního zákona. Pohledávka tak je exekučně postižitelná, neboť na ni nedopadají výjimky podle § 317 a násl. o. s. ř. a nejde o pohledávku, která do majetkové podstaty nepatří, takže se nelze úspěšně domáhat jejího vynětí podle § 226 odst. 1 insolvenčního zákona.

9. Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice dovolání, jehož přípustnost vymezuje podle § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, jež nebyly dovolacím soudem dosud řešeny. Namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

10. Konkrétně dovolatelka formuluje tyto otázky:

[1] Lze pohledávku na náhradu nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění považovat za

nehmotnou věc ve smyslu § 496 odst. 2 o. z., jejíž (ne)vyjmutí z majetkové podstaty podléhá korektivu dobrých mravů podle § 322 odst. 1 o. s. ř.?

[2] Patří pohledávka na náhradu nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění podle § 207 a § 208 insolvenčního zákona do majetkové podstaty podle § 226 odst. 1 insolvenčního zákona?

11. Dlužnice má za nesprávný závěr odvolacího soudu, že pohledávka podle § 2958 o. z. není nehmotnou věcí podle § 496 odst. 2 o. z., takže nepodléhá korektivu dobrých mravů. Zpochybňuje též závěr, že pohledávka patří do majetkové podstaty a že se nelze úspěšně domáhat jejího vynětí z majetkové podstaty.

12. Podle dlužnice není usnesení Nejvyššího soudu, na nějž odvolací soud odkazuje, na danou věc uplatnitelné, neboť se týká exekučního řízení. Dlužnice má za to, že jde o pohledávku, která je přímo spojena s její osobou.

13. Závěrem dlužnice namítá, že § 412 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona je použitelný i na konkursní řízení. Není totiž rozumného a ospravedlnitelného důvodu rozlišovat při nakládání s uvedenými plněními mezi oddlužením a konkursem.

14. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

15. Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení jeho přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř., přičemž v posouzení dovoláním předestřených otázek jde o věc dovolacím soudem dosud neřešenou.

16. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

19. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující zákonná ustanovení:

Podle § 7 insolvenčního zákona, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

Podle § 207 odst. 1 insolvenčního zákona, nestanoví-li tento zákon jinak, do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí; věci sloužící k podnikání dlužníka však z majetkové podstaty vyloučeny nejsou.

Podle § 226 odst. 1 insolvenčního zákona dlužník může uplatnit vynětí majetku z majetkové podstaty jen tehdy, jde-li o věc, právo, pohledávku nebo jinou majetkovou hodnotu, která do majetkové podstaty nepatří podle § 207 a 208; učiní tak vůči insolvenčnímu správci bez zbytečného odkladu

poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět, že došlo k zahrnutí takové věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty do soupisu.

Podle § 412 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je dlužník povinen hodnoty získané dědictvím, darem a z neúčinného právního úkonu, jakož i majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl, vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení a výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy a část výtěžku zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů, použít k mimo řádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře; za mimořádný příjem se nepovažují plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění a plnění z titulu práva na náhradu majetkové a nemajetkové újmy.

Podle § 317 o. s. ř. výkonu rozhodnutí nepodléhají pohledávky náhrady, kterou podle pojistné smlouvy vyplácí pojišťovna, má-li být náhrady použito k novému vybudování nebo k opravě budovy (odstavec 1). Výkonu rozhodnutí nepodléhají peněžité dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, daňový bonus, z dávek státní sociální podpory příspěvek na bydlení a jednorázově vyplácené dávky státní sociální podpory a pěstounské péče (odstavec 2). Výkonu rozhodnutí nepodléhají pohledávky, které povinný nabyt jako substituční jmění. To neplatí, má-li povinný právo s pohledávkou volně nakládat nebo jde-li o výkon rozhodnutí, kterým jsou vymáhány zůstavitelovy dluhy nebo dluhy související s nutnou správou věcí nabytých jako substituční jmění (odstavec 3). Ustanovení tohoto zákona upravující výkon rozhodnutí nemají vliv na výkon práv a splnění povinností vyplývajících z ujednání o finančním zajištění za podmínek stanovených zákonem upravujícím finanční zajištění nebo srovnatelných podmínek zahraničního právního předpisu, jestliže finanční zajištění bylo sjednáno a vzniklo před podáním návrhu na výkon rozhodnutí. To platí i v případě, že finanční zajištění bylo sjednáno nebo vzniklo v den podání návrhu na výkon rozhodnutí, avšak až poté, co tato skutečnost nastala, ledaže příjemce finančního kolaterálu o takové skutečnosti věděl nebo vědět měl a mohl (odstavec 4).

20. Pro věc je rozhodný § 317 o. s. ř. ve znění účinném do 30. června 2021, jež v uvedené podobě platil v době podání návrhu na vynětí majetku z majetkové podstaty (23. července 2020); později nedoznal změn, jež by se týkaly předmětu řízení. Ve výše uvedené podobě platil § 7 insolvenčního zákona v době podání návrhu na vynětí majetku z majetkové podstaty a později nedoznal změn. Ustanovení § 412 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona platí v uvedené podobě od 1. června 2019. Další ustanovení insolvenčního zákona platí v nezměněné podobě ode dne zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužnice (od 13. září 2012).

Judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v závěrech, podle nichž:

21. Pravidlo obsažené v § 207 odst. 1 části věty před středníkem insolvenčního zákona je normou, jejímž prostřednictvím insolvenční zákon odkazuje na příslušná ustanovení občanského soudního řádu (ale i jiných předpisů vydaných na poli práva exekučního), která vylučují postih určitého majetku výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Typickým příkladem takových ustanovení pak jsou (byť nikoli výlučně) § 321 a § 322 o. s. ř. (srov. i § 268 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.). Současně platí, že tam, kde exekuční právo dovoluje postih určitého majetku výkonem rozhodnutí nebo exekucí jen za určitých podmínek, nejde o pravidlo, jež by ve smyslu § 207 odst. 1 o. s. ř. takový majetek vylučovalo z majetkové podstaty dlužníka (postih určitého majetku výkonem rozhodnutí nebo exekucí není „vyloučen“). Jinak řečeno, odkaz na exekuční úpravu vylučující postih určitého majetku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, obsažený v § 207 odst. 1 části věty před středníkem insolvenčního zákona, se jako důvod pro vyloučení (vynětí) takového majetku z majetkové podstaty dlužníka neuplatní, jestliže insolvenční zákon má zvláštní úpravu, která zpeněžení takového majetku připouští (insolvenční zákon jako *lex specialis* má v takovém případě přednost). K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011, uveřejněné pod číslem 97/2013

Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 97/2013“).

22. K tomu budiž dodáno, že to, co Nejvyšší soud dovodil o přiměřené uplatnitelnosti ustanovení exekučního práva v insolvenčním řízení v R 97/2013 při výkladu insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. června 2010, je s účinností od 1. ledna 2014 obsaženo přímo v textu § 7 insolvenčního zákona (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2014, sen. zn. 29 ICdo 37/2012, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2015, pod číslem 46, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2021, sen. zn. 29 ICdo 88/2019 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2021, sen. zn. 29 NSČR 52/2020).

23. Pro výsledek dovolacího řízení není podstatné, zda pohledávka je v rovině hmotného práva „věcí v právním smyslu“ (§ 489 o. z.), konkrétně pak věcí nehmotnou, respektive „právem, jehož povaha to připouští“ (§ 496 odst. 2 o. z.). Podstatné je, že ustanovení exekučního práva upravují exekuční postih pohledávky jen určitým (předepsaným) způsobem (srov. § 303 a násl. o. s. ř.) a že pohledávka dozajista není věcí hmotnou (§ 496 odst. 1 o. z.). Úprava obsažená v § 322 o. s. ř. se týká přitom právě věcí hmotných (věcí movitých a nemovitých).

24. Skutečnost, že exekuční (procesní) právo přistupuje k pohledávce jako ke zvláštní majetkové hodnotě, což má za následek, že se neaplikuje § 322 o. s. ř., není sama o sobě nespravedlivá; je věcí zákonodárce, aby konkrétním způsobem stanoveným zákonem ustavil rovnováhu mezi zájmy oprávněného a povinného. To, že peněžitá pohledávka přiměřeného zadostiučnění je exekučně postižitelná, neboť to § 317 a násl. o. s. ř. nevyklučuje, nevychyluje nerovnováhu mezi zájmy oprávněného a povinného směrem, který je z pohledu „dobrých mravů“ zjevně neakceptovatelný. Peněžitě pohledávky (na rozdíl např. od snubního prstenu apod.) totiž slouží svojí podstatou jako prostředek k získání jiné hodnoty bez ohledu na to, jaký je důvod jejich vzniku. Zájem povinného, aby exekučně nebyly postižitelné peněžitě pohledávky nad únosnou míru, je dostatečně chráněn § 317 a násl. o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3624/2019).

25. V takto ustanoveném legislativním a judikatorním rámci Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že nelze souhlasit s dlužnicí, že usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3624/2019, z něhož vyšel odvolací soud, není na danou věc aplikovatelné. Z podstaty § 207 odst. 1 insolvenčního zákona ve spojení s § 7 insolvenčního zákona plyne, že toto ustanovení přímo odkazuje na právní úpravu výkonu rozhodnutí (exekuce) v občanském soudním řádu. Ačkoliv se tedy citované rozhodnutí týká exekučního řízení, jsou jeho závěry použitelné i v případě insolvenčního řízení pro posouzení naplnění podmínek § 207 insolvenčního zákona.

26. Předmětná pohledávka na náhradu nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění tak není pohledávkou, kterou by nebylo možno postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí podle § 317 o. s. ř. Jde o pohledávku, která náleží do majetkové podstaty podle § 207 odst. 1 insolvenčního zákona a dlužnice se nemůže domoci jejího vynětí z majetkové podstaty návrhem podle § 226 insolvenčního zákona. Jde o závěr ústavně souladný (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 2. února 2021, sp. zn. IV. ÚS 3596/20).

27. Nejvyšší soud konečně nemůže přisvědčit ani argumentaci dlužnice, jež vychází z § 412 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona, ve znění účinném od 1. června 2019. Je tomu tak již proto, že v dané věci dotčené ustanovení insolvenčního zákona v tomto znění použít nelze.

28. Vzhledem k tomu, že insolvenční řízení v této věci bylo zahájeno před 1. červnem 2019, se pro ně uplatní [s přihlédnutím k článku II (Přechodné ustanovení) zákona č. [31/2019](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích,

přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony], insolvenční zákon ve znění účinném do 31. května 2019.

29. Navíc je třeba zdůraznit, že jde o ustanovení, které se (i pro insolvenční zákon ve znění účinném od 1. června 2019) uplatní pouze v případě, kdy je způsobem řešení úpadku dlužníka oddlužení. Insolvenční zákon sice umožňuje aplikaci některých ustanovení o konkursu v případě oddlužení, v němž dochází ke zpeněžení majetkové podstaty (§ 398 odst. 2), avšak žádné ustanovení insolvenčního zákona nepřipouští aplikaci ustanovení týkajících se oddlužení na konkursní řízení.

30. Jelikož se dlužníci prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)